

Sygnatura akt XVIII C 989/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Poznań, dnia 16 marca 2017 r.

Sąd Okręgowy w Poznaniu XVIII Wydział Cywilny w następującym składzie:

Przewodniczący: SSO Magda Inerowicz

Protokolant: protokolant sądowy Emilia Staszekiewicz

po rozpoznaniu w dniu 2 marca 2017 r.,

na rozprawie

sprawy z powództwa: **J. S.**

przeciwko: **J. K. (1)**

o zapłatę

1. utrzymuje w całości w mocy nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym, wydany przez Sąd Okręgowy w Poznaniu w dniu 25 maja 2016r. w sprawie o sygn. akt XVIII Nc 191/16,
2. kosztami sądowymi obciąża pozwanego i z tego tytułu zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 500 zł tytułem zwrotu kosztów sądowych,
3. poleca zwrócić pozwanemu kwotę 40,90 zł tytułem nadpłaconej zaliczki na poczet dowodu z opinii biegłych.

SSO /-/ M. Inerowicz

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 23 maja 2016 roku J. S. wniósł o orzeczenie nakazem zapłaty w postępowaniu nakazowym, że pozwany J. K. (1) ma zapłacić powodowi kwotę 75.500 złotych wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 13 lipca 2012 roku do dnia zapłaty oraz o zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów procesu wraz z kosztami zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Powód, w przypadku wniesienia przez pozwanego w terminie zarzutów i skierowania sprawy do rozpoznania w trybie zwykłym, wniósł o zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda 75.500 złotych wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 13 lipca 2012 roku do dnia zapłaty oraz o zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów procesu wraz z kosztami zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Powód wskazał również, że strony nie podjęły próby mediacji lub innego pozasądowego sposobu rozwiązania sporu. Przyczyną niepodjęcia takich prób miały być krańcowo różne stanowiska stron w przedmiocie wygaśnięcia stosunku prawnego, co do którego powód domaga się ustalenia jego nieistnienia.

W uzasadnieniu powód wskazał, że umową pożyczki z dnia 13 marca 2009 roku sporządzoną w formie aktu notarialnego P. K. (1) zaciągnął pożyczkę w kwocie 300.000 złotych. W § 2 ww. umowy pożyczki pożyczkobiorca pokwitował jej odbiór. P. K. (1) zobowiązał się zwrócić kwotę pożyczki do dnia 31 maja 2009 roku.

Jak wskazał powód, pożyczkobiorca swojego obowiązku zapłaty w ustalonym terminie nie wykonał. Powód wezwał pozwanego, jako poręczyciela, pismem z dnia 30 czerwca 2012 roku do spłaty pożyczki w kwocie 300.000 złotych w terminie siedmiu dni od otrzymania wezwania. Pozwany odebrał wezwanie osobiście w dniu 5 lipca 2012 roku. Mimo

upływu terminu wyznaczonego poręczycielowi za zapłatę – pozwany swojego obowiązku zapłaty poręczonego długu nie wykonał.

Powód wskazał, że dochodzi jedynie części należności z tytułu pożyczki w kwocie 75.500 złotych. Odsetki ustawowe od dochodzonej należności powód liczy od ósmego dnia po doręczeniu pozwanemu wezwania do zapłaty należności objętej pozwem z zakreślonym siedmiodniowym terminem na zapłatę.

W dniu 25 maja 2016 roku Sąd Okręgowy w Poznaniu wydał nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym, w którym nakazał pozwanemu, aby zapłacił powodowi kwotę 75.500 złotych wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 13 lipca 2012 roku do dnia 31 grudnia 2015 roku oraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 01 stycznia 2016 roku do dnia zapłaty oraz kwotę 6.321 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania, w terminie dwóch tygodni od doręczenia nakazu zapłaty.

W zarzutach – z dnia 20 czerwca 2016 roku - od ww. nakazu zapłaty pozwany wniósł o uchylenie nakazu zapłaty i oddalenie powództwa w całości. Pozwany skazonemu nakazowi zapłaty zarzucił naruszenia prawa proceduralnego poprzez przyjęcie przez powoda i podzielenie tego argumentu przez Sąd (poprzez wydanie nakazu zapłaty), że w niniejszej sprawie możliwe jest toczenie sporu w celu uzyskania nakazu zapłaty, podczas gdy powód dysponował wcześniej poddaniem się przez pozwanego egzekucji, co samo w sobie stanowi tytuł egzekucyjny, a co za tym idzie - zdaniem pozwanego - postępowanie w niniejszej sprawie jest bezskuteczne i bezzasadne poprzez zbędne jego podwojenie. Pozwany podniósł również zarzut braku pozwania P. K. (1) jako głównego dłużnika solidarnego ze stosunku prawnego, a także niewyjaśnienie przez powoda i przez Sąd w procedurze wydawania nakazu zapłaty, jakie to składniki kwoty pieniężnej mieszczą się w zasądzonych 75.500 zł i czy jest to czysta kwota kapitału pożyczkowego, czy też kwoty, o których w umowie pożyczki stanowi się jako kary umowne. Pozwany zarzucił ponadto naruszenie prawa materialnego poprzez przyjęcie, że nadal trwa stosunek poręczenia obciążający pozwanego, podczas gdy z okoliczności sprawy (notarialnego oświadczenia P. K. (1) z 2012 roku) miałyby wynikać, że nastąpiła nowacja zobowiązania, ustanowiono nowe zabezpieczenie, a zatem poręczenie jako zabezpieczenie w świetle art. 507 kc wygasło, a także poprzez przyjęcie przez Sąd, że skuteczności umownego zawarcia kar umownych zabezpieczających terminowość świadczenia pieniężnego w wysokości 30.000 zł miesięcznie, podczas gdy w świetle art. 359 KC, w brzmieniu obowiązującym w chwili zawarcia umowy, odsetki mogły być ustanowione jedynie jako maksymalne odsetki ustawowe a kary umowne są zastrzeżone jedynie dla świadczeń niepieniężnych.

W ocenie pozwanego, w niniejszej sprawie, wymagane jest wyjaśnienie przez Sąd – poprzez analizę argumentów przedłożonych przez pozwanego – okoliczności faktycznych i prawnych przebiegu czynności udzielenia pożyczki oraz zdolności pożyczkobiorcy – P. K. (1) do składania wiążących prawnie oświadczeń woli i faktu, czy w ogóle przedmiot pożyczki został w 2009 roku wydany. Podnoszonym zarzutem pozwanego jest także zarzut braku zdolności P. K. (1) do zaciągania zobowiązań w momencie zawierania umowy pożyczki. W związku z tym pozwany wniósł o zawiadomienie w trybie art. 72 kpc P. K. (1) i wezwanie go do wzięcia udziału w charakterze pozwanego w sprawie, także w celu wyjaśnienia okoliczności udzielenia pożyczki w 2009 roku oraz uznania długu w 2012 roku, a także zdolności psychicznych do składania ważnych oświadczeń woli w tym okresie i zaciągania u Powoda kolejnej pożyczki.

J. K. (1) oświadczył, że nie kwestionuje poręczenia za pożyczkobiorcę – P. K. (1) umowy pożyczki zawartej w 2009 roku z J. S. jako pożyczkobiorcą. Pozwany poddał pod rozagę sądu brak wiarygodności dokonywanych pomiędzy powodem a P. K. (1) czynności uznania długu i zawarcia kolejnej umowy pożyczki. Pozwany wskazywał na długi okres pomiędzy terminem zwrotu pożyczki a podejmowanymi przez powoda działaniami zmierzającymi do jej odzyskania. Pozwany wskazał, iż poręczył za dług P. K. (1) nie mając świadomości, że jego syn jest w stanie psychicznym, wywołanym chorobą alkoholową, bądź innymi zaburzeniami świadomości, że mógł skutecznie zaciągać zobowiązania. W czasie zawierania umowy pożyczki, P. K. (1) nie mieszkał z pozwanym i mieli się oni widywać sporadycznie.

Pismem z dnia 22 lipca 2016 roku powód wniósł odpowiedź na zarzuty od nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym. Wyjaśnił, że dochodzona pozwem kwota 75.500 zł obejmuje część kwoty pożyczki wynoszącej 300.000,00 zł i nie obejmuje ona ani odsetek, ani kar umownych. Powód wskazał, iż wyznaczony w akcie notarialnym termin,

do którego wierzyciel mógł wystąpić o nadanie jemu klauzuli wykonalności upłynął. Powód wskazał, że pozwany odpowiada solidarnie jako poręczyciel, a w konsekwencji ma on uprawnienie do żądania całości lub części świadczenia od wszystkich dłużników łącznie, od kilku z nich lub od każdego z osobna. Powód wskazał również, że brak jest jakichkolwiek podstaw do twierdzenia, jakoby porozumieniem z dnia 29 października 2012 roku strony dokonały nowacji. W owym porozumieniu strony miały zmienić jedynie termin zwrotu pożyczki i dokonać ustaleń w zakresie świadczeń ubocznych. Powód zaprzeczył również pozostałym zarzutom stawianym przez pozwanego.

Na rozprawie w dniu 15 września 2016 roku Sąd postanowił oddalić wniosek pozwanego o wezwanie do udziału w sprawie w charakterze pozwanego P. K. (1).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Powód i pozwany znają się od kilkunastu lat. Powód oraz pozwany współpracowali okazjonalnie w ramach prowadzonych przez nich działalności. Pozwany poznał powoda ze swoim synem P. K. (1).

P. K. (2), na mocy wyroku WSA w Warszawie z dnia 27.08.2008r. (I S.A./Wa 867/08), przywrócone zostało prawo użytkowanie wieczystego nieruchomości zapisanych w księgach wieczystych o nr (...) prowadzonych przez Sąd Rejonowy Poznań – Stare Miasto w Poznaniu. Syn pozwanego zamierzał zbyć prawa wieczystego użytkowania do ww. nieruchomości. Warunkiem ich zbycia było jednak wykreślenie obciążających te nieruchomości hipotek. Pozwany wraz z synem podjęli wspólnie działania mające na celu spłatę wierzytelności zabezpieczonych tymi hipotekami. W ramach tych działań J. K. (1) oraz P. K. (1) zwrócili się z prośbą do powoda o udzielenie pożyczki P. K. (1), na co J. S. wyraził zgodę. Warunki umowy pożyczki były negocjowane pomiędzy powodem a pozwanym i P. K. (1). Uzgodniono krótki termin spłaty pożyczki, gdyż P. K. (1) w krótkim czasie miał zbyć ww. prawa użytkowania wieczystego, uzyskując wysoką cenę.

Dowód : zeznania powoda J. S. (min. 5 – min. 42 e-protokołu rozprawy z dnia 19.01.2017 r.), częściowo zeznania J. K. (1) (min. 10 – min. 34 e-protokołu rozprawy z dnia 15.09.2016 r.), wyrok Sądu Okręgowego w Poznaniu z dnia 30.06.2011r. w sprawie I C 2215/09 wraz z uzasadnieniem (k. 34-45).

Pozwany zamieszkuje z synem P. na jednej posesji co najmniej od 2009 roku. Zamieszkują oni w oddzielnych budynkach znajdujących się w niedalekiej odległości. Pozwany i P. K. (1) zarówno przed dniem zawarcia umowy pożyczki z powodem, jak i po dzień dzisiejszy pozostają w dobrych relacjach.

Dowód : zeznania J. S. (min. 5 – min. 42 e-protokołu rozprawy z dnia 19.01.2017 r.), częściowo zeznania J. K. (1) (min. 10 – min. 34 e-protokołu rozprawy z dnia 15.09.2016 r.),

W dniu 13 marca 2009 roku, powód J. S. zawarł przed notariuszem w P. – M. W. – umowę pożyczki z P. K. (1). Stosownie do § 1 umowy powód oświadczył, że udziela P. K. (1) pożyczki w kwocie 300.000 zł, a P. K. (1) oświadczył, że powyższą pożyczkę przyjmuje. W § 2 umowy P. K. (1) oświadczył, że pieniądze w kwocie 300.000 zł otrzymał i pokwitował ich odbiór. P. K. (1) zobowiązał się również do zwrotu kwoty pożyczki w terminie do dnia 31 maja 2009 roku. W § 3 umowy strony wskazały, iż w przypadku zwłoki w zwrocie kwoty pożyczki, począwszy od dnia 1 czerwca 2009 roku, J. S. przysługuje prawo do naliczania kary umownej za każdy miesiąc zwłoki w wysokości 30.000 zł miesięcznie. W § 4 umowy pozwany J. K. (1) oświadczył, że poręcza za zobowiązania P. K. (1) i zobowiązuje się względem wierzyciela – J. S. wykonać zobowiązanie P. K. (1) spłacając jego zobowiązanie w wysokości wynikającej z treści zobowiązania zaciągniętego przez P. K. (1), na pierwsze wezwanie J. S. w przypadku niewykonania zobowiązania przez P. K. (1) w umówionym terminie. Zgodnie z § 5 umowy P. K. (1) oświadczył, że zobowiązuje się w przypadku niewykonania przez siebie obowiązków jakie wynikają z zawartej umowy pożyczki do zapłaty na rzecz J. S. kwoty zadłużenia i w zakresie tego obowiązku poddaje się egzekucji w trybie art. 777 § 1 pkt 5 KPC, jednak do kwoty nie wyższej jak 600.000 zł. P. K. (1) oświadczył, że wierzyciel może wystąpić o nadanie ww. aktowi klauzuli wykonalności w każdym czasie, lecz najpóźniej do dnia 13 marca 2014 roku. J. K. (1) oświadczył, że zobowiązuje się w przypadku niewykonania przez P. K. (1) obowiązków jakie wynikają z owej umowy pożyczki do zapłaty na rzecz J. S. kwoty zadłużenia i w zakresie tego obowiązku poddaje się egzekucji w trybie art. 777 § 1 pkt 5 kpc, jednak do kwoty

nie wyższej jak 600.000 zł. J. K. (1) oświadczył, że wierzyciel może wystąpić o nadanie owemu aktowi klauzuli wykonalności w każdym czasie, lecz najpóźniej do dnia 13 marca 2014. Stawający oświadczyli, że J. S. upoważniony jest do prowadzenia egzekucji z przedmiotowego aktu, przeciwko P. K. (1) lub J. K. (2), według swojego wyboru, o całość lub część roszczenia, pod warunkiem, że dłużnik zostanie wezwany listem poleconym do dokonania zapłaty i to po bezskutecznym upływie terminu ustalonego przez wierzyciela w treści wezwania na dokonanie zapłaty, przy czym termin ten nie może być krótszy jak 7 dni.

Dowód : akt notarialny umowa pożyczki z dnia 13 marca 2012 roku (k. 7 – 11), zeznania powoda J. S. (min. 5 – min. 42 e-protokołu rozprawy z dnia 19.01.2017 r.).

Akt notarialny umowy pożyczki z dnia 13 marca 2009 roku został stawającym do niego osobom odczytany przez notariusza M. W.. Pozwany i jego syn P. K. (1) mieli świadomość treści zawartej umowy, a także zawartych w niej zobowiązań i ich konsekwencji i zgodzili się na nie. Powód przekazał w gotówce pożyczkobiorcy i poręczającemu kwotę w niej wskazaną, tj. 300.000 zł.

Dowód: akt notarialny umowa pożyczki z dnia 13 marca 2012 roku (k. 7 – 11), zeznania powoda J. S. (min. 5 – min. 42 e-protokołu rozprawy z dnia 19.01.2017 r.), zeznania świadka M. W. (min. 1 – min 15 e-protokołu rozprawy z dnia 10.11.2017 r.), częściowo zeznania J. K. (1) (min. 10 – min. 34 e-protokołu rozprawy z dnia 15.09.2016 r., min. 42 – min. 55 e-protokołu rozprawy z dnia 19.01.2017 r.).

P. K. (1) nie wywiązał się ze zobowiązania wynikającego z umowy z dnia 13 marca 2009 roku. Powód wszczął wobec niego postępowanie egzekucyjne, które okazało się bezskuteczne. P. K. (1) jest dłużnikiem kilku wierzycieli, a jego majątek nie pozwala na zaspokojenie owych wierzytelności w pełni.

Pismem z dnia 30 czerwca 2012 roku, J. S. wezwał pozwanego, jako poręczyciela umowy, do spłaty pożyczki w kwocie 300.000 zł w terminie siedmiu dni od dnia otrzymania wezwania. Wezwanie to zostało doręczone w dniu 5 lipca 2012r. Pomimo upływu terminu wyznaczonego poręczycielowi na zapłatę, pozwany swego obowiązku nie wykonał.

Dowód: zeznania powoda J. S. (min. 5 – min. 42 e-protokołu rozprawy z dnia 19.01.2017 r.), zeznania pozwanego J. K. (1) (min. 42 – min. 55 e-protokołu rozprawy z dnia 19.01.2017 r.), wezwanie z dnia 30 czerwca 2012 roku z dowodem doręczenia (k. 12 – 13.)

P. K. (1) w dniu 29.10.2012 roku przed notariuszem M. W., w formie aktu notarialnego, złożył oświadczenie o uznaniu długu wraz z oświadczeniem o ustanowieniu hipoteki. W § 2 zd. 5 aktu P. K. (1) oświadczył, że uznaje swoje zadłużenie w stosunku do J. S. z tytułu umowy pożyczki z dnia 13 marca 2009 roku, objętej aktem notarialnym Repertorium A nr 1146/2009 notariusza M. W. w P. wraz z należnymi J. S. karami umownymi. W § 3 aktu stawający P. K. (1) oraz J. S. zgodnie oświadczyli, że z uwagi na niedokonanie przez P. K. (1) spłaty w uzgodnionym terminie całości zobowiązania wynikającego z umowy pożyczki z dnia 13 marca 2009 roku, objętej aktem notarialnym Repertorium A numer 1146/2009 notariusza M. W. w P., P. K. (1) zobowiązał się do dokonania zapłaty na rzecz J. S. kwoty zobowiązania głównego, to jest kwoty 300.000 zł, powiększonej o przysługujące Pożyczkodawcy kary umowne, które strony zgodnie ustaliły na kwotę 700.000 zł, to jest łącznie kwoty 1.000.000 zł jednorazowo w terminie najpóźniej do dnia 31 grudnia 2013 roku, na co J. S. wyraził zgodę.

Dowód : oświadczenie o uznaniu długu wraz z oświadczeniem o ustanowieniu hipoteki z dnia 29.10.2012 r. (k. 61-68).

W dniu 17 grudnia 2014 roku, powód J. S. zawarł przed notariuszem w P. – M. W. – kolejną umowę pożyczki z P. K. (1). Stosownie do § 1 owej umowy powód oświadczył, że udziela P. K. (1) pożyczki gotówkowej w kwocie 125.000 zł i przenosi na rzecz P. K. (1) własność kwoty 125.000 zł, a P. K. (1) oświadczył, że powyższą pożyczkę we wskazanej kwocie przyjmuje i kwituje jej odbiór w gotówce. Stosownie zaś do § 2 umowy P. K. (1) oświadczył, że pieniądze w kwocie 125.000 zł otrzymał i pokwitował ich odbiór. P. K. (1) zobowiązał się również do zwrotu kwoty pożyczki w terminie do dnia 31 maja 2009 roku.

Dowód : akt notarialny umowa pożyczki z dnia 17.12.2014 r. (k. 29 – 32).

P. K. (1) jest osobą uzależnioną od alkoholu, lecz jednocześnie nie przejawia on cech choroby psychicznej mogącej w trwały sposób ograniczyć jego zdolność do świadomego podejmowania decyzji i wyrażania własnej woli. Nie występują u niego trwałe zaburzenia psychiczne wynikające z nadużywania alkoholu. Stan psychiczny P. K. (1) nie zaburzał w istotny sposób jego funkcjonowania w sytuacjach społecznych. P. K. (1) podpisując akt notarialny umowę pożyczki z dnia 13 marca 2009 roku pozostawał w pełni świadomy podejmowanych przez niego decyzji i nie był w stanie wyłączającym swobodne ich podjęcie i wyrażenie swojej woli.

Dowód : zeznania powoda J. S. (min. 5 – min. 42 e-protokołu rozprawy z dnia 19.01.2017 r.), zeznania M. W. (min. 1 – min 15 e-protokołu rozprawy z dnia 10.11.2017 r.), zeznania świadka A. K. (min. 15 – min. 29 e-protokołu rozprawy z dnia 10.11.2017 r.), opinia sądowa psychiatryczno – psychologiczna z dnia 01.01.2017 r. (k. 123 – 128), karta porady Izby Przyjęć Kliniki (...) w P. z dnia 21.04.2010 r. (k. 33), wyrok Sądu Okręgowego w Poznaniu Wydział I Cywilny z dn. 30.06.2011 r. (k. 34 – 45), karta informacyjna wizyty ambulatoryjnej (...) Centrum Medycznego w P. (k. 94).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie zebranych w sprawie wyżej powołanych dokumentów, a także zeznań świadków oraz zeznań stron postępowania, przy czym jedynie częściowo w oparciu o zeznania pozwanego J. K. (1).

W niniejszej sprawie sporną była kwestia rzeczywistej treści przedmiotowej umowy, a w szczególności wysokości udzielonej pożyczkobiorcy pożyczki, a także kwestia, czy przedmiotowa umowa nie była obarczona wadami oświadczenia woli złożonego przez P. K. (1). Pozwany wskazywał również na dokonanie przez strony umowy pożyczki nowacji owego stosunku zobowiązaniowego, która wyłączałaby jego odpowiedzialność solidarną z tytułu poręczenia w odniesieniu do umowy z dnia 13 marca 2009 roku.

Dla określenia okoliczności poprzedzających zawarcie umowy pożyczki z dnia 13 marca 2009 roku Sąd uznał za wiarygodne zeznania składane przez powoda i częściowo przez pozwanego. Zeznania powoda były wewnętrznie spójne i najpełniej odzwierciedlały prawdopodobny przebieg wydarzeń, które doprowadziły do zawarcia umowy. Zeznania pozwanego potwierdzały wersję zdarzeń przedstawioną przez powoda i stanowiły jej dopełnienie. Sąd dał również wiarę zeznaniom stron co do celu na jaki została udzielona przedmiotowa pożyczka, tj. w związku ze spłatą wierzytelności zabezpieczonych hipotecznie na prawach użytkowania nieruchomości, które przysługiwały P. K. (1). Zeznania stron były w tym zakresie zgodne, jak i znajdowały potwierdzenie w treści dokumentu – uzasadnieniu wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu z dnia 30.06.2011r. w sprawie I C 2215/09.

Przydatnym dla rozstrzygnięcia sporu co do treści umowy pożyczki był przede wszystkim dowód z aktu notarialnego z dnia 13 marca 2009 roku zawarty przed notariuszem M. W.. W oparciu o ten dowód Sąd odtworzył treść umowy pożyczki zawartej pomiędzy powodem a P. K. (1), której poręczycielem był pozwany. Pozwany potwierdził, iż treść owego aktu notarialnego, jak i zobowiązania z niego wynikające, były znane stronom umowy oraz jej poręczycielowi, którym to zeznaniom, Sąd dał w tym zakresie wiarę.

Pozwany zaprzeczał jakoby powód przekazał P. K. (1) całość kwoty objętej aktem notarialnym umową pożyczki z dnia 13 marca 2009 roku, lecz nie przedstawił ku temu żadnych dowodów, które Sąd uznałby w tym zakresie za wiarygodne. Same zaś zeznania składane przez pozwanego nie były wystarczającym dowodem, który mógłby obalić domniemanie prawdziwości § 2 aktu notarialnego z 13.03.2009r. (art. 6 kc w zw. z art. 232 kpc). W istocie zaś, treść aktu notarialnego w pkt. § 2 zd. 1, stanowiło dla powoda pokwitowanie w rozumieniu art. 462 § 1 kc, iż wywiązał się ze swojego zobowiązania wynikającego z § 1 umowy pożyczki. W przekonaniu Sądu przedstawiony przez powoda materiał dowodowy w postaci aktu notarialnego, a także wezwania kierowanego do pozwanego wraz z potwierdzeniem jego odbioru, w połączeniu z wewnętrznie spójnymi zeznaniami powoda, jak i wiarygodnymi zeznaniami notariusza M. W., stanowiły przekonujący dowód na to, że powód przekazał pożyczkobiorcy P. K. (1) kwotę wskazaną w spornym akcie notarialnym.

Nie budził wątpliwości Sądu również termin, w jakim przedmiotowa pożyczka miała zostać zwrócona. Data ta została wprost oznaczona w umowie i pozostawała w bezpośrednim związku z oczekiwaniami pożyczkobiorcy, co do planowanego wkrótce znacznego przyływu gotówki.

Sąd odtwarzając stan faktyczny niniejszej sprawy oparł się również na dowodach z aktów notarialnych zawartych przed notariuszem M. W. w dniach 29.10.2012 r. i 17.12.2014 r. pomiędzy powodem J. S. a P. K. (1).

W odniesieniu do spornej pomiędzy stornami kwestii, czy umowa pożyczki z dnia 13 marca 2009 roku nie była obciążona wadami oświadczenia woli złożonego przez P. K. (1), Sąd uznał, iż przedłożony do sprawy materiał dowodowy pozwala na jednoznaczne stwierdzenie, że w dniu jej zawarcia P. K. (1) pozostawał w pełni świadomy podejmowanych przez niego decyzji, a co za tym idzie, zaciąganych zobowiązań. Podstawą dla stwierdzenia tej okoliczności była opinia sądowa psychiatryczno – psychologiczna sporządzona przez biegłych na potrzeby niniejszego postępowania. Żadna ze stron nie kwestionowała zawartych w niej stwierdzeń i wniosków. Co za tym idzie, Sąd nie miał podstaw by odmówić jej waloru wiarygodności i aby nie uznać, że dane w niej zawarte nie odzwierciedlają rzeczywistego stanu rzeczy. Przedmiotowa opinia biegłych została sporządzona na podstawie materiału dowodowego przedłożonego przez strony postępowania, a także w oparciu o zeznania świadka A. K. i pozwanego.

Sąd oddalił wniosek pozwanego o zwolnienie świadka A. K. z tajemnicy zawodowej. Sąd cywilny nie ma takiej kompetencji. Świadek ten, z powołaniem na tajemnicę lekarską, mógł bowiem jedynie odmówić odpowiedzi na zadane pytania na podstawie art. 261 § 2 zd. 1 kpc, o czym został pouczony.

Sąd uznał za przydatne także wszelkie dokumenty przedłożone do niniejszego postępowania wskazujące na problemy alkoholowe i obrazujące przebieg leczenia P. K. (1). Sąd odmówił jednak wiary zeznaniom pozwanego, jakoby w dacie zawarcia umowy pożyczki z 13 marca 2009r. nie miał świadomości, że syn jest uzależniony od alkoholu. Przeczy temu treść uzasadnieniu wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu z dnia 30.06.2011r. w sprawie I C 2215/09, gdzie wskazano, że to m.in. na podstawie zeznań J. K. (1) – jako świadka – ustalono, że P. K. (1) jest nałogowym alkoholikiem. Ponadto, również zasady doświadczenia życiowego, wskazują, że ojciec, zamieszkując z synem na jednej nieruchomości i co więcej, ściśle z nim współpracując na początku 2009r. w celu przeprowadzenia transakcji praw użytkowania wieczystego kilku nieruchomości, w tym spłaty wierzytelności zabezpieczonych hipotecznie na tych nieruchomościach, musiał mieć z synem bliski, codzienny kontakt, a tym samym zdawać sobie sprawę z jego nałogu. Nadto, gdyby pozwany – jako ojciec – wówczas zdawał sobie sprawę, że jego syn nie może świadomie i swobodnie wyrazić swojej woli, to z całą pewnością, nie zgodziłby się na zaciągnięcie przez syna zobowiązania na tak dużą kwotę, a tym bardziej nie poręczyłby wykonania tego zobowiązania.

Na rozprawie w dniu 15 września 2016 roku Sąd postanowił oddalić wniosek pozwanego o wezwanie do udziału w sprawie w charakterze pozwanego P. K. (1). Jak wynika z materiału dowodowego przedłożonego przez strony sporu, J. K. (1) i P. K. (1) odpowiadają, w związku z zobowiązaniem wynikającym z umowy z dnia 13 marca 2009 roku, solidarnie. W związku z powyższym, w sytuacji, w której wierzyciel może wybrać podmiot, od którego dochodził będzie zobowiązanie wynikającego z umowy, wezwanie do udziału w przedmiotowej sprawie mogło nastąpić wyłącznie na wniosek powoda, a co za tym idzie konieczne było oddalenie wniosku pozwanego o wezwanie do udziału w sprawie P. K. (1) (art. 194 § 3 kpc).

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo J. S. w stosunku do pozwanego J. K. (1) okazało się uzasadnione.

Odpowiedzialność pozwanego była oparta na przepisach art. 876 § 1 kc, 879 § 1 kc oraz art. 881 kc (solidarna odpowiedzialność pożyczkobiorcy i poręczyciela). Pozwany J. K. (1), na piśmie (art. 876 § 2 kc), w umowie z dnia 13 marca 2009r. (§ 4) poręczył za zobowiązanie dłużnika – pożyczkobiorcy P. K. (1), zwrotu pożyczki udzielonej przez powoda synowi pozwanego na mocy § 1 umowy. Dla możliwości dochodzenia roszczenia od pozwanego w niniejszym postępowaniu, nie miało znaczenia, że pozwany w § 5 umowy pożyczki oświadczył, że zobowiązuje się –

na wypadek nie wykonania przez P. K. (1) obowiązków, jakie wynikają z przedmiotowej umowy – do zapłaty na rzecz J. S. kwoty zadłużenia i w zakresie tego obowiązku poddał się egzekucji w trybie art. 777 § 1 pkt. 5 kpc z terminem wystąpienia o nadanie aktowi notarialnemu klauzuli wykonalności do dnia 13 marca 2014r. Poddanie się bowiem egzekucji ww. obowiązkowi i ew. możliwość wystąpienia o nadanie aktowi klauzuli wykonalności, stanowi jedynie uproszenie i ułatwienie dla wierzyciela drogi dochodzenia swoich roszczeń, nie wyłącza jednak w żadnym stopniu możliwości realizacji swoich praw na drodze postępowania sądowego. Wybór należy do wierzyciela.

W rozpoznawanej sprawie w pierwszej kolejności rozważenia przez Sąd wymagała sporna pomiędzy stronami kwestia zdolności P. K. (1) do świadomego i swobodnego powzięcia decyzji i wyrażenia woli w momencie zawierania umowy pożyczki z J. S. w dniu 13 marca 2009 roku, albowiem jej rozstrzygnięcie miało decydujące znaczenie dla stwierdzenia czy ww. umowa była ważna. Pozwany wskazywał, iż P. K. (1) jako pożyczkobiorca, w związku z jego chorobą alkoholową nie mógł ważnie zaciągnąć zobowiązania, co z kolei skutkowałoby nieistnieniem odpowiedzialności pozwanego jako poręczyciela. W myśl bowiem art. 879 § 1 kc o zakresie zobowiązania poręczyciela rozstrzyga każdorazowy zakres zobowiązania dłużnika. Aby mówić o powstaniu odpowiedzialności za dług poręczyciela, musimy mieć przede wszystkim do czynienia z ważnym zobowiązaniem dłużnika głównego – pożyczkobiorcy.

Wskazać należy, że zgodnie z art. 82 kc nieważne jest oświadczenie woli złożone przez osobę, która z jakichkolwiek powodów znajdowała się w stanie wyłączającym świadome albo swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli. Dotyczy to w szczególności choroby psychicznej, niedorozwoju umysłowego albo innego, chociażby nawet przemijającego, zaburzenia czynności psychicznych.

W przytoczonym przepisie tylko przykładowo wskazane zostały przyczyny wyłączające świadomość i swobodę. Jako przyczyny nieważności złożonego oświadczenia woli wskazano natomiast stan wyłączający świadomość oraz stan wyłączający swobodę podejmowania decyzji i wyrażania woli.

Stan wyłączający świadomość to - najogólniej rzecz ujmując - brak rozeznania, niemożność rozumienia zachowań własnych i zachowań innych osób, niezdawanie sobie sprawy ze znaczenia i skutków własnego postępowania. Stan taki musi przy tym wynikać z przyczyny wewnętrznej, a więc ze stanu, w jakim znajduje się osoba składająca oświadczenie woli, a nie z okoliczności zewnętrznych, w jakich osoba ta się znalazła. Sformułowanie art. 82 kc wskazuje, że wada oświadczenia woli określona w tym przepisie obejmuje dwa różne stany faktyczne, które mogą występować samodzielnie, trzeba jednak zauważyć, że granica między stanem wyłączającym świadome powzięcie decyzji, a stanem wyłączającym swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli jest bardzo płynna. Powzięcie decyzji i wyrażenie woli jest swobodne, gdy zarówno proces decyzyjny, jak i uzewnętrznienie woli nie zostały zakłócone przez destrukcyjne czynniki wynikające z właściwości psychiki czy procesu myślowego osoby składającej oświadczenie woli. Stan wyłączający swobodę musi również wynikać z przyczyny wewnętrznej, umiejscowionej w samym podmiocie składającym oświadczenie woli, a nie w sytuacji zewnętrznej. Tak pojmowanemu brakowi swobody towarzyszyć będzie natomiast najczęściej także pewne ograniczenie świadomości. Stan wyłączający świadome powzięcie decyzji i wyrażenie woli nie może być rozumiany dosłownie, wobec czego nie musi oznaczać całkowitego zniesienia świadomości i ustania czynności mózgu. Wystarczy istnienie takiego stanu, który oznacza brak rozeznania, niemożność rozumienia posunięć własnych i posunięć innych osób oraz niezdawanie sobie sprawy ze znaczenia i skutków własnego postępowania. (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 lutego 2006 r., IV CSK 7/05, Lex nr 180191). Stosunek psychiczny do podejmowanego zachowania się i jego skutków opiera się - jak wyjaśnił Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 11 grudnia 1979 r., II CR 448/79 - na dwóch momentach: przewidywania i woli. Oba te momenty zakładają istnienie nieupośledzonego działania funkcji psychicznych, pozwalające na właściwe rozeznanie znaczenia i skutków swego zachowania się oraz pokierowania swoim postępowaniem (OSPika 1981, Nr 3, poz. 45). Zarówno w orzecznictwie, jak i w doktrynie podkreśla się, że stan wyłączający świadome powzięcie decyzji i wyrażenie woli nie musi oznaczać całkowitego zaniku świadomości i ustania czynności mózgu, wystarczy bowiem istnienie takiego stanu, który samopoczucie danej osoby do tego stopnia ogranicza, iż czyni ją zupełnie bezwolną (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 2 września 1948 r., Po. C. 188/48, PN 1948, nr 11-12, s. 536 oraz z dnia 30 kwietnia 1976 r., III CRN 25/86, OSPika 1977, Nr 4, poz. 78). Stan wyłączający świadome powzięcie decyzji i wyrażenie woli nie może być rozumiany dosłownie, wobec czego nie musi oznaczać całkowitego zniesienia świadomości i ustania czynności

mózgu. Wystarczy istnienie takiego stanu, który oznacza brak rozeznania, niemożność rozumienia posunięć własnych i posunięć innych osób oraz niezdawanie sobie sprawy ze znaczenia i skutków własnego postępowania (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 lutego 2006 r., IV CSK 7/05, Lex nr 180191).

Celem ustalenia istotnych okoliczności dotyczących ważności oświadczenia woli złożonego przez P. K. (1) w dniu 13 marca 2009 r. Sąd przeprowadził dowód z opinii biegłego lekarza psychiatry K. Z. oraz biegłego lekarza psychologii klinicznej J. K. (3). Z opinii biegłych z dnia 01 stycznia 2017r. wynika, że P. K. (1) w dniu 13 marca 2009 r. miał zachowaną zdolność do świadomego i swobodnego podjęcia decyzji. Wobec tego, w uznaniu Sądu P. K. (1) w dniu 13 marca 2009 roku zawierając umowę pożyczki z powodem nie znajdował się w stanie wykluczającym świadome i swobodne podjęcie decyzji oraz wyrażenie woli, nie zaobserwowano bowiem u niego choroby psychicznej, a stwierdzono jedynie zespół zależności alkoholowej. W konsekwencji tego, w ocenie Sądu, umowa z dnia 13 marca 2009 roku nie jest z mocy prawa nieważna w oparciu o treść art. 82 kc.

W dalszej kolejności konieczne stało się ustalenie przez Sąd okoliczności związanych z zawarciem przedmiotowej umowy, jak i samej jej treści, a także wynikających z niej zobowiązań kreujących odpowiedzialność pozwanego.

Zgodnie z art. 720 § 1 kc przez umowę pożyczki dający pożyczkę zobowiązuje się przenieść na własność biorącego określoną ilość pieniędzy albo rzeczy oznaczonych tylko co do gatunku, a biorący zobowiązuje się zwrócić tę samą ilość pieniędzy albo tę samą ilość rzeczy tego samego gatunku i tej samej jakości.

Nie budzi wątpliwości Sądu, że powód przeniósł na pożyczkobiorcę własność wyżej wymienionej kwoty. Pozwany nie wykazał okoliczności przeciwnej. Pożyczkobiorca mógł swobodnie dysponować przekazanymi środkami jak własnymi, a także przeznaczyć je na cel, w związku z którym przedmiotową pożyczkę wziął, tj. przeznaczyć owe pieniądze na spłatę zadłużenia nieruchomości, które zamierzał zbyć. W związku z powyższymi okolicznościami wywodzić należy, że przedmiotowa umowa spełniała ustawową definicję umowy pożyczki.

Jak wynika z oświadczenia powoda, w ramach niniejszego powództwa dochodzi on zwrotu od pozwanego kwoty 75.500 zł, która to kwota obejmuje jedynie część kapitału pożyczki wynoszącego 300.000 zł. Jak wynika z treści § 1 umowy, kwota pożyczki nie była oprocentowana do dnia 31 maja 2009r. (brak odsetek kapitałowych). Pozwany podnosił, że strony umowy z 13 marca 2009r. nie mogły jednak w sposób ważny zastrzec w ww. umowie kar umownych.

W § 3 umowy z 13 marca 2009r., strony uzgodniły, że w przypadku zwłoki w zwrocie pożyczki, począwszy od dnia 1 czerwca 2009r., J. S. przysługuje prawo do naliczania kary umownej za każdy miesiąc zwłoki w wysokości 30.000 zł miesięcznie, co P. K. (1) potwierdza i wyraża zgodę, zobowiązując się do zapłaty wraz z kwotą główną długu należnej kary umownej.

W myśl art. 483 § 1 kc (w brzmieniu na dzień 13.03.2009r.) można zastrzec w umowie, że naprawienie szkody wynikłej z niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania niepieniężnego nastąpi przez zapłatę określonej sumy (kara umowna). Dłużnik nie może bez zgody wierzyciela zwolnić się z zobowiązania przez zapłatę kary umownej (§ 2 art. 483 kc).

Kara umowna stanowi dodatkowe zastrzeżenie umowne. Wbrew swej nazwie, nie jest karą w ścisłym tego słowa znaczeniu, lecz sankcją cywilnoprawną na wypadek niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania. Dlatego mówi się o funkcji represyjnej kary umownej, która szczególnie widoczna jest wówczas, gdy strony już przy zawieraniu umowy przewidują karę umowną przewyższającą wysokość potencjalnej szkody oraz gdy strony ustalają karę umowną w wysokości odpowiadającej potencjalnej szkodzie, lecz na skutek naruszenia zobowiązania do szkody nie dochodzi lub dochodzi, lecz w o wiele mniejszym zakresie niż wysokość zastrzeżonej kary umownej. Element represji wyraża się również w uniezależnieniu prawa do domagania się należności z tytułu kary umownej od wielkości szkody (art. 484 § 1 zdanie pierwsze k.c.; wyrok SN z dnia 17 czerwca 2003 r., III CKN 122/01, LEX nr 141400). Najistotniejszą funkcję, jaką pełni kara umowna, jest jednak funkcja kompensacyjna. Kara umowna jest surogatem odszkodowania za niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania niepieniężnego. Ważnym zadaniem kary umownej jest zabezpieczenie wykonania zobowiązania, tym samym zwiększenie realności wykonania zobowiązania

oraz ułatwienie naprawienia szkody. Z kolei funkcja symplifikacyjna kary umownej wiąże się z ułatwieniem dla wierzyciela w dochodzeniu kary umownej w procesie. Wierzyciel bowiem nie ma obowiązku wykazania ani faktu powstania szkody, ani jej wysokości. Zobligowany jest jedynie udowodnić, że kara umowna została skutecznie zastrzeżona oraz że doszło do nienależytego wykonania lub niewykonania zobowiązania. (funkcja stymulacyjna kary umownej). Zastrzeżenie kary umownej jest więc środkiem jurydycznym, mającym na celu wzmocnienie więzi między stronami (tak: A. Rzetecka – Gil. Komentarz do art. 483 kc, Lex).

W rozpoznawanej sprawie, wbrew treści art. 483 § 1 kc, zastrzeżenie kary umownej nie było sankcją za niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązanie niepieniężnego, ale stanowiło sankcję za niewykonanie zobowiązania pieniężnego. Kara umowa z § 3 umowy należała się bowiem wierzycielowi na wypadek zwłoki w zwrocie kwoty pożyczki, poczynszy od dnia 1 czerwca 2009r.

W takiej zatem sytuacji, skoro omawiane zastrzeżenie umowne, nie spełniało podstawowego warunku z art.483 § 1 kc, to należy je uznać za nieważnie zastrzeżone (art. 58 § 1 kc w zw. z art. 483 § 1 kc.). Powołać w tym miejscu należy stanowisko wyrażone przez Sąd Apelacyjny w Katowicach w wyroku z dnia 23 lipca 2013r. (V ACa 233/13, Lex nr 1362696), który to pogląd podziela w całości Sąd rozpoznający niniejszą sprawę (choć jedynie pośrednio odnosi się do stanu faktycznego sprawy), że z art. 483 § 1 kc wynika, że kara umowna stanowi zastrzeżenie, wedle którego naprawienie szkody wynikłej z niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania niepieniężnego, nastąpi przez zapłatę określonej sumy pieniężnej. Dlatego też postanowienia umowne łączące obowiązek zapłaty kary umownej z brakiem lub nieterminowym spełnieniem świadczenia pieniężnego powinny być traktowane jako poczynione contra legem (art. 58 § 3 kc), wobec czego takie postanowienie umowne jest z mocy art. 58 § 1 kc bezwzględnie nieważne.

Stosownie do art. 58 §§ 1 i 2 k.c. nieważna jest czynność prawna sprzeczna z ustawą, mająca na celu obejście ustawy albo sprzeczna z zasadami współżycia społecznego. Jeżeli jednak nieważnością jest dotknięta tylko część czynności prawnej, czynność pozostaje w mocy co do pozostałych części, chyba że z okoliczności wynika, iż bez postanowień dotkniętych nieważnością czynność nie zostałaby dokonana (art. 58 § 3 kc).

Żadna ze stron, w szczególności powód (zastrzeżenie to miało przede wszystkim zabezpieczać jego prawa) nie oświadczyła, że bez ważnego zastrzeżenia kar umownych, nie zawarłaby przedmiotowej umowy. W konsekwencji tego, jak i wobec nieważności umowy (na skutek sprzeczności z ustawą) w zakresie ustanowienia ww. dodatkowych zastrzeżeń umownych – kary umownej, stwierdzić należy, że umowa pożyczki z dnia 13 marca 2009r. jest tylko w tej części nieważna (art. 58 § 3 kc). Podkreślić należy, że ta częściowa nieważność umowy powstaje z mocy samego prawa i datuje się od samego początku, tzn. od chwili dokonania nieważnej czynności. Powód nie może się zatem skutecznie domagać ani od pożyczkobiorcy ani od poręczyciela zapłaty kar umownych z tytułu zwłoki zwrotu pożyczki w umówionym terminie.

W ocenie Sądu, nieważność umowy w ww. zakresie, nie pozbawia powoda jako wierzyciela prawa do dochodzenia odsetek ustawowych (do 31.12.2015r.) czy też odsetek ustawowych za opóźnienie (wg. stanu prawnego od dnia 1.01.2016r.), z tytułu opóźnienia się dłużnika w wykonaniu zobowiązania pieniężnego na podstawie przepisów ustawy tj. art. 481 §§ 1 i 2 kc.

Spornym pomiędzy stronami było, czy jedynym dłużnikiem powoda pozostaje P. K. (1), a to wobec złożenia przez niego jako pożyczkobiorcę oświadczenia o uznaniu długu wraz z oświadczeniem o ustanowieniu hipoteki z dnia 29.10.2012 r. Pozwany wywodził z ww. okoliczności, iż pomiędzy powodem a pożyczkobiorcą doszło do odnowienia stosunku zobowiązaniowego, a co za tym idzie, został on zostać zwolniony z odpowiedzialności wynikającej z poręczenia zobowiązania wynikającego z umowy z dnia 13 marca 2009 roku, jako że nowacja skutkuje wygaśnięciem dotychczasowego zobowiązania dłużnika.

W przekonaniu Sądu, strony w oświadczeniu o uznaniu długu wraz z oświadczeniem o ustanowieniu hipoteki z dnia 29.10.2012 r. nie dokonały nowacji w zakresie łączących je zobowiązań. Rozważania te Sąd poczyni abstrahując od kwestii częściowej nieważności umowy z 13 marca 2009r. (co omówiono już wyżej).

Instytucja odnowienia (nowacji) uregulowana została w art. 506 kc, zgodnie z którym jeżeli w celu umorzenia zobowiązania dłużnik zobowiązuje się za zgodą wierzyciela spełnić inne świadczenie albo nawet to samo świadczenie, lecz z innej podstawy prawnej, zobowiązanie dotychczasowe wygasa (§1), przy czym w razie wątpliwości poczytuje się, że zmiana treści dotychczasowego zobowiązania nie stanowi odnowienia (§ 2). Zastrzeżenie zawarte w § 2 art. 506 kc nie może być interpretowane w ten sposób, iż o nowacji można mówić jedynie w przypadku wyraźnego umownego zastrzeżenia wskazującego na skutek nowego zobowiązania dłużnika w postaci wygaśnięcia jego zobowiązania w dotychczasowej postaci. Nie budzi bowiem wątpliwości, iż nowacja może powstać w wyniku dorozumianej woli stron wyinterpretowanej zarówno z samej treści i celu czynności prawnej, jak i z towarzyszących jej zachowań stron (por.: wyrok Sądu Najwyższego, V CKN 125/00, Informatyczny system informacji prawnej LEX nr 52676).

W orzecznictwie wskazano, iż odnowienie ma miejsce wówczas, gdy zmiana dotychczas łączącej strony umowy dotyczy przedmiotowo istotnych elementów umowy, czyli tzw. essentialia negotii. W takim przypadku wola powstania skutków wskazanych w art. 506 k.c. (tzw. animus novandi) wynika z samego faktu dokonania określonych zmian stosunku prawnego i nie potrzeba wyraźnej deklaracji umorzenia jako celu nowej umowy (vide: wyrok Sądu Najwyższego z 12 grudnia 2002 r., V CKN 1550/00, Informatyczny system informacji prawnej LEX nr 77065). Dokonanie nowacji nie wymaga żadnej szczególnej formy.

W przekonaniu Sądu, oświadczenia P. K. (1) o uznaniu długu wraz z oświadczeniem o ustanowieniu hipoteki z dnia 29 października 2012 roku nie można zakwalifikować jako zawarcia przez strony umowy nowacyjnej, albowiem oświadczenie to nie wypełnia ustawowych przesłanek dla zaistnienia instytucji nowacji.

O braku możliwości uznania, że pozwany i P. K. (1) dokonali nowacji, w ocenie Sądu, świadczą następujące okoliczności.

Po pierwsze, strony w treści omawianego dokumentu odwołały się do wcześniejszej pożyczki, a wskazana wartość zobowiązania tj. 1.000.000 zł, stanowiła sumę części kapitału pożyczki z dnia 13.03.2009 roku oraz umownych roszczeń ubocznych. Jak zeznał powód w czasie złożenia przez P. K. (1) ww. oświadczenia o uznaniu długu, powód jako wierzyciel wiedział, że nie ma sensu dalsze naliczanie zastrzeżonych kar umownych, gdyż pożyczkobiorca nie jest w stanie spełnić zobowiązania w tym zakresie.

Dalej, co istotne, strony wprost nazwały ową czynność oświadczeniem o uznaniu długu wraz z oświadczeniem o ustanowieniu hipoteki, co do którego to długu określiły jedynie nowy termin spłaty przez pożyczkobiorcę. W przekonaniu Sądu porozumienie to nie zawiera niezależnych od wcześniejszej umowy, nowych, innych essentialia negotii umowy pożyczki, a zatem P. K. (1) oświadczył, że spełni to samo świadczenie, na podstawie tej samej podstawy prawnej, lecz jedynie w innym terminie. Istotą zatem owego oświadczenia nie było stworzenie nowej sytuacji prawnej - nowego zobowiązania, podlegającego nowym zasadom w zakresie warunków zwrotu.

Na fakt, iż w przedmiotowej sytuacji nie chodzi o nową umowę, niezależną od wcześniejszej, wskazuje też – w przekonaniu Sądu, sama treść owego oświadczenia z 29 października 2012r., gdzie składający to oświadczenie wskazał wprost, że uznaje swoje zadłużenie w stosunku do J. S. z tytułu umowy pożyczki z dnia 13 marca 2009 roku, objętej aktem notarialnym Repertorium A nr 1146/2009 notariusza M. W. w P. wraz z należnymi J. S. karami umownymi. Treść owego oświadczenia wprost wskazuje na fakt, iż jest to wyraźne oświadczenia woli złożone przez dłużnika wobec wierzyciela, z którego wynika, że uważa on roszczenie za istniejące. W niniejszej sytuacji mamy zatem do czynienia z uznaniem niewłaściwym długu (P. K. (1) jednostronnie oświadczył o uznaniu długu), a nie instytucją nowacji.

W związku z powyższym, stwierdzić należało, że wynikające z umowy z dnia 13 marca 2009r. zobowiązanie pożyczkobiorcy do zwrotu kapitału pożyczki – kwoty 300.000 zł nie wygasło, a w konsekwencji nie wygasła

odpowiedzialność pozwanego z tytułu udzielonego poręczenia. Istotnym przy tym jest, że ww. czynność prawna pożyczkobiorcy nie mogła zwiększyć zobowiązania poręczyciela (art. 879 § 2 kc), a zatem pozwany nie odpowiada za dług powyżej kwoty pożyczonego kapitału. Pozwany o ww. umowie nie wiedział, jak i nie wyraził na nią zgody na piśmie pod rygorem nieważności (art. 876 § 2 kc).

W dalszej kolejności rozważenia przez Sąd wymagała kwestia solidarnej odpowiedzialności pozwanego za zobowiązania pożyczkobiorcy wskazane w umowie pożyczki zawartej w dniu 13 marca 2009 roku pomiędzy powodem a P. K. (1).

W myśl art. 366 § 1 kc kilku dłużników może być zobowiązanych w ten sposób, że wierzyciel może żądać całości lub części świadczenia od wszystkich dłużników łącznie, od kilku z nich lub od każdego z osobna, a zaspokojenie wierzyciela przez któregokolwiek z dłużników zwalnia pozostałych (solidarność dłużników). Aż do zupełnego zaspokojenia wierzyciela wszyscy dłużnicy solidarni pozostają zobowiązani (§ 2 art. 366 kc).

Zobowiązanie jest solidarne, jeżeli to wynika z ustawy lub z czynności prawnej (art. 369 kc). W ocenie Sądu, w rozpoznawanej sprawie, solidarność po stronie pożyczkobiorcy i poręczyciela wynika zarówno z ustawy (stosownie do art. 881 kc, zgodnie z którym w braku odmiennego zastrzeżenia poręczyciel jest odpowiedzialny jak współdłużnik solidarny), a także z samej czynności prawnej tj. solidarność ta została opisana wprost w umowie pożyczki z dnia 13 marca 2009 roku i została ograniczona jedynie co do jej zakresu kwotowego.

Nie budzi wątpliwości Sądu, że pozwany jako poręczyciel może odpowiadać za zobowiązanie pożyczkobiorcy tylko w zakresie, w jakim ono ważnie powstało (art. 879 § 1 kc), a zatem tylko co do obowiązku zwrotu kwoty 300.000 zł (720 § 1 kc) wraz z ustawowymi odsetkami z tytułu opóźnienia zwrotu ww. kwoty.

Jeśli strony umowy poręczenia nie postanowiły inaczej, odpowiedzialność poręczyciela obejmuje – poza świadczeniem podstawowym dłużnika głównego – również świadczenia uboczne, wynikające z ustawy lub umowy wierzyciela z dłużnikiem (por. J. Gudowski, Kodeks cywilny. Komentarz. Księga trzecia. Zobowiązania, publ. Lex komentarz do art. 879 kc). Przepis art. 879 § 1 kc, wyznaczający zakres odpowiedzialności poręczyciela potwierdza jednocześnie akcesoryjny charakter omawianego tytułu zabezpieczenia.

W rozpoznawanej sprawie strony umowy z dnia 13 marca 2016r. nie wyłączyły odpowiedzialności poręczyciela za należności uboczne, a zatem pozwany odpowiada również za dług pożyczkobiorcy w zakresie ustawowych odsetek z tytułu opóźnienia w spełnieniu świadczenia (art. 481 §§ 1 i 2 kc).

Dodatkowo wskazać należy, że gdy poręczyciel po wezwaniu do zapłaty przez wierzyciela (art. 476 kc w zw. z art. 880 kc) dopuszcza się zwłoki w spełnieniu wymaganego świadczenia, to wynikające stąd odsetki stanowią wyłącznie jego zobowiązanie (tak: Sąd Apelacyjny w Gdańsku w wyroku z 16.07.1996r., I ACr 593/96, Wokanda 1997, nr 2, poz. 44).

Z ustaleń Sądu wynika, że pozwany J. K. (1) oświadczył, że poręcza za zobowiązania P. K. (1) i zobowiązuje się względem wierzyciela – J. S. wykonać zobowiązanie P. K. (1) spłacając jego zobowiązanie w wysokości wynikającej z treści zobowiązania zaciągniętego przez P. K. (1), na pierwsze wezwanie J. S. w przypadku niewykonania zobowiązania przez P. K. (1) w umówionym terminie tj. do dnia 31 maja 2009r. Bezspornym w niniejszej sprawie jest, iż P. K. (1) nie wykonał swego zobowiązania w żadnym zakresie, a stan jego majątku nie umożliwia zaspokojenia się z niego wszystkich jego wierzycieli. Powód dopełnił także wszelkich warunków wskazanych w umowie, które umożliwiałyby mu wystąpienie przeciwko pozwanemu z przedmiotowym żądaniem –wystosował stosowne wezwanie do zapłaty, a J. K. (1) zakreślonym terminie go nie wykonał.

Zobowiązanie poręczyciela staje się wymagalne z chwilą wymagalności długu głównego, to jest z chwilą opóźnienia się dłużnika głównego ze spełnieniem świadczenia. Zawiadomienie poręczyciela o opóźnieniu się dłużnika wynikające z art. 880 kc nie stanowi przesłanki wymagalności zobowiązania poręczyciela, chyba że strony postanowiły inaczej.

W rozpoznawanej sprawie powód, w dniu 30 czerwca 2012r., poinformował pozwanego jako poręczyciela, że pożyczkobiorca nie wykonał swojego zobowiązania zwrotu kwoty 300.000 zł do dnia 31 maja 2009r., w związku z czym wezwał J. K. (1) do spłaty w. pożyczki wraz z karą umowną w terminie 7 dni od daty otrzymania wezwania, co nastąpiło w dniu 5 lipca 2012r.

Pozwany nie spełnił ww. żądania w terminie tj. do dnia 12 lipca 2012r. , a zatem począwszy od 13 lipca 2012r. pozostawał w stosunku do J. S. w opóźnienie w zapłacie (art. 455 kc w zw. z art. 481 § 1 kc). Skoro zobowiązanie pozwanego stało się wymagalne w dniu 13 lipca 2012r., to nie mogły już uchylić tego faktu oświadczenia stron umowy pożyczki, a zawarte w późniejszym już uznaniu długu z dnia 29 października 2012r.

W konsekwencji powyższych ustaleń, a także z uwzględnieniem zawartego w art. 321 kpc zakazu co do orzekania przez sąd co do przedmiotu, który nie był objęty żądaniem oraz w związku z zakazem orzekania ponad żądanie, Sąd uznał, że pozwany J. K. (1) jako poręczyciel umowy pożyczki z dnia 13 marca 2009 roku, w sytuacji braku wywiązania się z przedmiotowego zobowiązania przez pożyczkobiorcę P. K. (1), jest zobowiązany do zapłaty na rzecz powoda J. S., tytułem zwrotu części kapitału spornej pożyczki tj. kwoty 75.500 zł wraz z odsetkami z tytułu opóźnienia w terminie płatności tj. po wezwaniu go do zapłaty (art. 720 § 1 kc w zw. z art. 876 § 1 kc i 879 § 1 kc).

Z powyższego względu, Sąd na podstawie art. 496 kc, utrzymał w mocy w całości nakaz zapłaty wydany w dniu 25 maja 2016r. pod sygn. akt XVIII Nc 191/16 (pkt. 1 wyroku).

Na koszty procesu (o których orzeczono w nakazie zapłaty oraz w pkt. 2 wyroku) należne powodowi, na podstawie art. 98 § 1 i 3 kpc w zw. z § 2 pkt. 6 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. z 2015 r. poz. 1800), składały się: wynagrodzenie pełnomocnika w wysokości 5.400 zł, 17 zł tytułem opłaty skarbowej od pełnomocnictwa, opłata sądowa od pozwu w wysokości 944 zł, a także wydatki na poczet opinii biegłego w wysokości 500 zł (zaliczka), tj. łącznie 6.861 zł. Wydatki na biegłych, obciążające pozwanego, wyniosły łącznie 959,10 zł, z czego 500 zł pozwany zwrócił powodowi 500 zł, a ze swoje zaliczki poniósł 459,10 zł, a zatem należało pozwanemu zwrócić nadpłatę 40,90 zł (pkt. 3 wyroku).

SSO M. Inerowicz